

Mokomės ekologiškai ūkininkauti iš vokiečių ir britų

Kristina Narvidienė

LŽŪKT augalininkystės specialistė

Ekologinis ūkininkavimas Lietuvoje nėra didelė naujiena, tačiau taip vertis nutarę ūkininkai dar neturi pakankamai patirties ir įgūdžių. Be to, norintys gauti valstybės ar Europos Sąjungos išmokas tokių ūkių kūrėjai turi ne tik būti susipažinę su agroaplinkosaugos ir kitais reikalavimais, bet ir jų laikytis. O tie reikalavimai mūsų šalyje, pasirodo, labai griežti. Taigi tenka mokytis iš kitų Europos šalių, kuriose yra ne vienas ir ne pirmus metus efektyviai dirbantys ekologinės gamybos ūkis.

Mokymas – ekologinio ūkininkavimo pagrindas

Kad galėtum efektyviai dirbti, pirmiausia reikia to darbo išmokyti. Ekologinis ūkininkavimas nėra lengvas ir įprastas mūsų šalyje. Norint imtis tokio verslo, be kitų barjerų, reikia įveikti ir psichologines „užtvanas“. Mat tokios produkcijos auginimas reikalauja kitokio mąstymo. Ekologiškus produktus, nors ir daug brangesnius, vartotojai užsienio šalyse gan noriai perka, bet mūsų šalyje į juos dar ne visai patikliai žiūrimi. Taigi ekologinio ūkininkavimo taip pat reikia mokytis.

Tam tikslui 2004 m. spalio 1 d. Lietuvos žemės ūki konsultavimo tarnyba kartu su partneriais: Lietuvos žemės ūki universiteto Žemės ūki mokslo ir technologijų parku, Lietuvos veterinarijos akademija, Kauno kolegija, Latvijos žemės ūki konsultavimo ir mokymų centru, Latvijos žemės ūki universitetu, Estijos žemės ūki konsultantų asociacija, Hohenheimo universitetu (Vokietija) bei Bishop Burton koledžu (Jungtinė Karalystė) pradėjo vykdyti Leonardo da Vinči bandomąjį projektą „Profesinio mokymo kompetencijos perdavimas Baltijos šalių ekologiniam agrariniam sektoriui“ Nr. LT/04/B/F/PP-171000. Šis projektas tęsis iki 2007 m. kovo 31 dienos. Konsultavimo tarnybai atstovauja 6 specialistai.

Projekto įgyvendintojams išskelstas ne vienas tikslas. Svarbiausias iš jų yra naujų efektyvių mokymo programų sudarymas agroaplinkosaugos, ekologinės augalininkystės ir sodininkystės, ekologinės gyvulininkystės, ekonomikos ir marketingo klausimais bei jų pritaikymas Estijos, Latvijos ir Lietuvos konsultan-

tams, kad pastarieji galėtų mokytis ūkininkus. Be to, numatyta organizuoti mokymus kiekvienos Baltijos šalies konsultantams ekologinio ūkininkavimo klausimais jų gimtosiomis kalbomis ir angliskai, parengti mokomąją medžiagą keturiomis kalbomis (vadovėlis ir kompaktinė plokštelė), skelbti informaciją ekologinio žemės ūki klausimais internete kiekvienos Baltijos šalies gimtąja ir anglų kalbomis.

Siekiant įgyvendinti minėtus tikslus, šių metų pavasarį Vokietijos ir Jungtinės Karalystės atstovai suorganizavo seminarus Baltijos šalių partneriams savo šalyse. Mat tose Europos Sąjungos šalyse senbuvė ekologinis ūkininkavimas plėtojamas jau ne vienerius metus, suiformavusios tradicijos, yra ekologinių produktų rinka.

Vokiečių patirtis naudinga lietuviams

Vokietijoje 2004 metais buvo 16476 ekologinės gamybos ūkiai, kurių plotas užėmė 734027 ha, t. y. 4,3 proc. visų žemės ūki naudmenų. Ekologinių produktų rinka siekė 3,14 mlrd. eurų. Vienas vokiečių per metus suvartoja šių produktų už 37 eurus. Pereinamoju laikotarpiu į ekologinį ūkininkavimą vokiečių ūkininkams mokama 125 eurų už hektarą ariamos žemės ir tiek pat už hektarą žalienu. Gavus ekologinio ūki statusą, ūkininkui mokama 100 eurų už hektarą ariamos žemės ir tiek pat už hektarą žalienu.

Seminaro dalyviams pirmiausia buvo suteikta galimybė nuvykti į Badeno-Württembergo žemę Vokietijoje. Aplankytas Hohenheimo universitetas Štutgarte, kuriame rengiami ekologinio ūkininkavimo specialistai. Daug dėmesio universitetas skir-

ria tiriamiesiems darbams. Aplankytoje bandymų stotyje biodinaminis ūkis užima 60 hektarų. Šiame ūkyje įrengtos dvi skirtingos sėjomainos. Gauti rezultatai lyginami tarpusavyje. Ūkyje gaminami ir naudojami biodinaminiai preparatai, studentai čia atlieka įvairius bandymus. Kaip pasakojo bandymų stoties atstovas, auginamo augalo sveikumas priklauso ne tik nuo pačių biodinaminų preparatų, bet ir nuo juos naudojančio ūkininko. Seminaro dalyviams buvo pademonstruota statinė, kurioje ūkininkas turi maišyti tuos biodinaminus preparatus ne mažiau kaip valandą prieš veždamas į laukus. Ir ne šiaip sau sukti, o tik kaupdamas „gerąją energiją“ iš kosmoso. Taip „pakrauti“ biodinaminiai preparatai padės išauginti ekologiškai sveiką produktą, suteikiantį energijos ir žmogui.

Vokiečių ūkininkai, pasirinkę ekologinį ūkininkavimą, supranta, kad sunku kažko pasiekti po vieną, todėl buriasi į asociacijas. Baltijos šalių atstovai lankėsi didžiausioje Vokietijoje ekologiškai ūkininkaujančioje asociacijoje – Bioland. Ši organizacija įkurta 1971 metais, jungia 4502 narius, kurių žemės užima 190053 hektarus. Asociacijos nariai yra ir perdirbėjai. Biolando reikalavimai ekologiniam ūkiui daug griežtesni už nustatytus valstybės. Savo produkciją ūkininkai parduoda tiesiai iš ūkių, specializuotose parduotuvėse, prekybos centruose. Ūkininkai, priklausantys šiai asociacijai, naudojami jos konsultantų paslaugomis.

Kad ūkis būtų pripažįstamas ekologiniu, jis privalo turėti ekologinio gamybos ūki sertifikatą. Vokiečiams sertifikatus gali suteikti keilijolika sertifikavimo įstaigų. Viena iš jų yra ABCERT. Ši įstaiga vertina apie 7000 klientų (iš jų 6000 ūkininkų), turi 30 nuolatinių darbuotojų septyniuose regionuose bei 90 samdomų inspektorių. Pastaraisiais gali būti ir ūkininkai, ir konsultantai, bet tikrinti jie turi teisę tik kitoje žemėje. Inspektoriai per sezoną gali patikrinti nuo 50 iki 250 ūkininkų. Užmokėstis priklauso nuo tikrinimų sugaišto laiko: kuo ilgiau tikrinama – tuo brangiau reikia mokėti.

Agrastų auginimo technologija Riverfordo ūkyje.

Seminaro dalyviai aplankė ir vieną iš seniausių ekologiškai ūkininkaujančių ūkių. Ūkininkas turi 80 ha žemės, laiko 80 melžiamų karvių. Iš suaugusių gyvulių mėšlo jis gamina biodujas, kurios naudojamos šildymui, o veršelių mėšlas kompostuojamas. Aplankytas ir ekologinis daržininkystės ūkis, kurio plotas – 6 ha. Įdomu buvo stebėti, kaip į šiltnamius sodinami pomidorų, paprikos, salotų ir kitų daržovių daigai, kaip įrengta laistymo sistema. Daigus ūkininkai perka iš kitų ekologinių ūkių, užaugintą produkciją parduoda patys, nes turi tiesioginių pirkėjų.

Brangi, bet paklausu produkcija

Jungtinėje Karalystėje 2004 metais ekologinės gamybos ūkių buvo 3995, jų plotai užėmė 688 373 ha, t. y. 4,0 proc. visų žemės ūki naudmenų. Įdomu tai, kad daugiausia tokių ūkių yra Škotijoje ir Pietų Anglijoje. Ekologinių produktų rinka siekė 1,12 mlrd. svarų. Vienas britas per metus suvartoja šių produktų už 19 svarų. Pereinamoju laikotarpiu į ekologinį ūkininkavimą anglų ūkininkams mokami 185 svarai už hektarą ariamos žemės ir 14 svarų už hektarą žalienu. Ekologinio ūki statusą turintis ūkininkas gauna jau tik 31 svarą už hektarą ariamos žemės ir 7 svarus už hektarą žalienu.

Mokomosios kelionės dalyviai pirmiausia apsilankė Vindzoro ūki parduotuvėje, kur prekiaujama įprastine ir ekologine produkcija. Į šią parduotuvę taip pat tiekiami ekologiniai produktai iš princo Čaržo ūki. Produktus čia parduoda ir smulkieji ūkininkai, tačiau į kitas parduotuves jų jau tiekti nebegali. Ekologinės produkcijos Vindzoro ūki parduotuvėje parduodama tik 15 procentų, likusi dalis – įprastinė produkcija. Šioje parduotuvėje buvo labai aiškiai matyti įprastinių ir ekologinių prekių kainų skirtumai: 1 kg bulvių kainuoja 0,75, o ekologiškų – 1,95 svaro, 1 kg obuolių – 1,45, o ekologiškų – 2,95 svaro. Parduotuvės vadybininkas pasakojo, kad nors kainų skirtumas didelis, ekologinė produkcija turi savo pirkėją.

Jungtinėje Karalystėje aplankyta ir Soil Association organizacija, įkurta 1946 metais kelių ūkininkų ir mokslininkų. Dabar joje dirba 140 darbuotojų. Šios organizacijos veikla labai plati – nuo standartų kūrimo, sertifikavimo ir tikrinimo iki ekologiškai ūkininkaujančių ūkininkų konsultavimo.

Soil Association Certification Ltd (SA Cert) – pati didžiausia sertifikavimo įstaiga Jungtinėje Karalystėje. Ji sertifikuoja apie 80 proc. visos šalyje parduodamos produkcijos, vertina apie 4000 įvairaus dydžio ir specializacijos ūkių. Jungtinėje Karalystėje akredituota 10 ekologinių ūkių sertifikavimo įstaigų.

Seminaro dalyviai aplankė ir Helenos Browning ekologinį ūkį. Tai pirmasis sertifikuotas gyvulininkystės ūkis Jungtinėje Karalystėje. Dabar tai mišrus ūkis, turintis 1337 akurų (535 ha) žemės. Čia laikomos kiaulės, melžiamos karvės, jautai, avys, auginami javai ir daržovės. Ūkininke produkciją parduoda prekybos centruose, o jei pageidauja pirkėjas – pristato ją tiesiai į namus. Ūkyje organizuojamos ekskursijos: lankytojai vežiojami traktoriaus priekaboje, apžiūri kiaulinių namelių ir t. t. Šią pramogą ypač mėgsta vaikai.

Riverfordas – vienas iš Pietų Devonso grafystės ekologinio kooperatyvo ūkių. Į šį kooperatyvą susijungė 13 narių. Jie auginą 85 rūšių ekologines daržoves, jas pakuoja į skirtingo dydžio (mažas, vidutines ir didesnes) pakuotes ir tiekia tiesiogiai vartotojams. Taip pat šiame ūkyje laikoma melžiamų karvių. Iš pieno gaminama grietinė, grietinė, jogurtas. Kooperatyvas turi ir nemažai uogynų. Ūkyje dirba daug užsieniečių, teko sutikti ir kelis lietuvius.

Šie seminarai Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje – tik gražių Leonardo da Vinči projekto tikslų įgyvendinimo pradžia. Dar daug reikės perprasti, pasimokyti, pritaikyti savo šaliai, kad ir tūlas Lietuvos ūkininkas, griebęsis ekologinio ūkininkavimo, kaip skęstantysis šiaudai, nemusiviltų, o darytų tai su meile, tikėdamas, kad sveika produkcija daro žmogų ne tik sveikesnį, bet ir geresnį.

Biodinaminio ūki bandymų stoties atstovas pasakoja, kaip naudoti šį „kubilą“ su biodinaminiais preparatais „gerąją energiją“ gaminti.

Ekologinė produkcija, pažymėta Biolando ženklu.

Jungtinėje Karalystėje aplankyta ir Soil Association organizacija,

Fotografijos Virginijaus Butkaus ir Viktoro Lioranco